

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра банківської справи

Допустити до захисту

Завідувач кафедри _____
(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)
“ ___ ” _____ 20__ року

Дипломна робота

на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня магістр

з теми: «Рефінансування банків як інструмент грошово-кредитної
політики НБУ»

Виконала: студентка КЕФ 6 курсу,
групи 3
спеціальності 7.03050802
«Банківська справа»
Закарян Л.В.
Керівник: к.е.н., ст. викладач
Гаркуша Ю.О.
Рецензент: Лисенко В.А.

ОДЕСА 2018

АНОТАЦІЯ

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи організації рефінансування Національним банком України комерційних банків.

Об'єкт дослідження є механізм рефінансування банків Національним банком України як кредитором останньої інстанції.

Мета дипломної роботи полягає в дослідженні практики рефінансування банків Національним банком України, ідентифікація ключових проблем та розробка рекомендацій щодо його удосконалення.

Завданнями роботи є: дослідити сутність поняття рефінансування комерційних банків; охарактеризувати механізм рефінансування банків; провести аналіз постійно діючих інструментів рефінансування Національного банку України, інструментів тонкого налаштування та специфічних інструментів рефінансування Національного банку України; провести дослідження кредитних відносин системно важливих банків з Національним банком України; з'ясувати проблеми рефінансування банків в Україні; запропонувати шляхи удосконалення механізму рефінансування Національного банку України.

За результатами дослідження сформульовані відповідні висновки та запропоновані пропозиції щодо підвищення ефективності застосування інструментів рефінансування, використання яких на практиці дасть можливість створити передумови для стабільності на ринку України.

Одержані результати можуть бути використані у практичній діяльності Національного банку України.

Рік виконання дипломної роботи 2017-2018

Рік захисту роботи 2018

Ключові слова: грошово-кредитна політика, інструмент грошово-кредитної політики, механізм рефінансування, рефінансування, банк, Національний банк України.

Дипломна робота містить 90 сторінок, 17 таблиць, 4 рисунка, список літератури з 60 найменувань, 1 додаток.

ANOTATION

The subject of the study is theoretical and methodological basis for the organization of refinancing of commercial banks by the National Bank of Ukraine.

The object of the research is the mechanism of the instruments of monetary policy of the National Bank of Ukraine in the implementation of monetary purposes.

The aim of the thesis is to investigate the practice of refinancing the banks by the National Bank of Ukraine, identifying key issues and developing recommendations for its improvement.

The tasks of the work are: to investigate the essence of the concept of refinancing commercial banks; characterize the mechanism of refinancing of banks; carry out an analysis of permanent instruments of refinancing of the National Bank of Ukraine, fine tuning instruments and specific refinancing instruments of the National Bank of Ukraine; conduct a study of credit relations of systemically important banks with the National Bank of Ukraine; to find out the problems of refinancing banks in Ukraine; to propose ways to improve the mechanism of refinancing of the National Bank of Ukraine.

The study defined the the results of the study, the relevant conclusions and suggestions for improving the efficiency of the use of refinancing instruments are formulated, the use of which in practice will give the opportunity to create preconditions for stability in the Ukrainian market.

The results can be used in the practice of the National Bank of Ukraine.

Release year thesis 2017-2018

Defense Year of 20187.

Keywords: monetary policy, a tool of monetary policy, the mechanism of refinancing, refinancing, bank, National Bank of Ukraine.

Thesis contains 90 pages, 17 tables, 4 figures, 60 reference list of names, 1 applications.

ЗМІСТ

ВСТУП	Стр. 5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ РЕФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ	8
1.1. Сутність рефінансування комерційних банків	8
1.2. Характеристика основних елементів механізму рефінансування банків	15
Висновки до першого розділу.	30
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН МІЖ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ТА КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ	32
2.1. Аналіз застосування постійно діючих інструментів рефінансування Національного банку України	32
2.2. Оцінка застосування інструментів тонкого налаштування та специфічних інструментів рефінансування Національного банку України.	37
2.3. Оцінка кредитних відносин системно важливих банків з Національним банком України	44
Висновки до другого розділу	51
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕФІНАНСУВАННЯ БАНКІВ	54
3.1. Проблеми рефінансування банків в Україні	65
3.2. Удосконалення механізму рефінансування Національного банку України	65
Висновки до третього розділу	75
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.	81
ДОДАТКИ	88

ВСТУП

Актуальність дослідження. Грошово-кредитна політика як складова загальнодержавної політики, повинна сприяти соціально-економічному розвитку. За допомогою інструментів грошово-кредитної політики, зокрема рефінансування банків, центральні банки різних країн світу мають можливість впливати на функціонування грошового ринку, і опосередковано на реальний сектор економіки. В умовах соціально-економічної нестабільності, збитковості банківської системи особливої актуальності набуває дослідження та удосконалення механізму рефінансування центральним банком банків другого рівня. Національний банк України (далі НБУ), як кредитор останньої інстанції, для підтримки ліквідності банківських установ на достатньому рівні надає кредити банкам шляхом рефінансування. Не зважаючи на те, що вітчизняний регулятор постійно удосконалює механізм рефінансування банків, досі існують деякі протиріччя, недоліки, що зумовлює необхідність подальшого наукового пошуку шляхів удосконалення даного процесу.

Мета дослідження – дослідження практики рефінансування банків Національним банком України, ідентифікація ключових проблем та розробка рекомендацій щодо його удосконалення.

Відповідно до мети дослідження було сформульовано такі завдання:

- дослідити сутність поняття рефінансування комерційних банків;
- охарактеризувати механізм рефінансування банків;
- провести аналіз постійнодіючих інструментів рефінансування Національного банку України, інструментів тонкого налаштування та специфічних інструментів рефінансування Національного банку України;
- провести дослідження кредитних відносин системно важливих банків з Національним банком України;
- з'ясувати проблеми рефінансування банків в Україні;

- запропонувати шляхи удосконалення механізму рефінансування Національного банку України.

Об'єктом дослідження є механізм рефінансування банків Національним банком України як кредитором останньої інстанції.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи організації рефінансування Національним банком України комерційних банків.

Методологія дослідження. У дипломній роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: метод наукових абстракцій, методи аналізу та синтезу, метод порівняння, табличний метод, індукції та дедукції, метод коефіцієнтів та методи графічного зображення, статистичні методи.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-законодавчі акти України й інших країн, які регулюють діяльність банків, інструкції та положення НБУ, наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, матеріали наукових конференцій, дані звітності банківських установ, офіційних статистичних збірників.

Наукова новизна одержаних результатів. У дослідженні на основі аналізу різних наукових підходів уточнено систему елементів механізму рефінансування; узагальнено класифікацію інструментів. Набуло подальшого розвитку: методичний підхід до організації операцій репо; дослідження впливу політики рефінансування на банківську діяльність.

Практична цінність одержаних результатів. У ході дослідження механізму рефінансування Національного банку України автором зроблені відповідні висновки та запропоновані пропозиції щодо підвищення ефективності застосування інструментів рефінансування, застосування яких на практиці дасть можливість створити передумови для стабільності на грошовому ринку України.

Особистий внесок здобувача. Магістерська дипломна робота є самостійно виконаним дослідженням. Результати наукового дослідження отримані автором особисто і знайшли відображення в опублікованих працях.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методологічні положення магістерської роботи доповідалися, обговорювалися та були схвалені на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії проблеми практики» (м. Полтава, 2017 р.).

Публікації. Основні положення магістерської роботи опубліковано у статті на тему «Особливості рефінансування банків в Україні» (випуску №14 електронного фахового видання «Інфраструктура ринку» 2017 р.)

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі наведено теоретичні та практичні аспекти рефінансування НБУ комерційних банків. Це дало змогу зробити висновки і сформулювати пропозиції, які розкривають результати виконання окреслених у дослідженні завдань.

Рефінансування - це один із поширених інструментів грошово-кредитної політики, який використовується центральними банками різних країн. Це операції з надання банкам кредитів у встановленому НБУ порядку. Основною метою рефінансування є регулювання ліквідності банків на виконання Національним банком функції кредитора останньої інстанції.

Класифікація кредитів рефінансування досить різноманітна. Кредити рефінансування можна класифікувати за різними ознаками, зокрема за формою забезпечення, за терміном використання, за способом надання кредитів рефінансування, за характером впливу на грошово-кредитний ринок.

Механізм рефінансування - це процес передачі змін (ресурсів та інформації) від учасників ринку і національних агентів до банків з подальшим впливом на соціально-економічний розвиток національної економіки. Цей процес забезпечується системою фінансових методів, форм та важелів на основі відповідного організаційного, правового, інфраструктурного, та інформаційного забезпечення.

Формами рефінансування банків є: кредити; операції з цінними паперами. Основні методи: кредитування центральним банком (у тому числі облік і переоблік цінних паперів); угоди репо з цінними паперами; угоди валютного свопу; кредитні аукціони тощо.

Важелями рефінансування, можна вважати: облікову ставку центрального банку, ринкову процентну ставку за операціями, курс цінних паперів, курси валют, дисконт.

Правовим забезпеченням механізму рефінансування є Конституція України, Закони України, Постанови НБУ. Нормативним забезпеченням механізму рефінансування являються норми, нормативи, інструкції, методичні вказівки, інша нормативна інформація.

Найбільшу суму рефінансування НБУ надав банкам протягом 2014 року, коли з банків активно відкликалися кошти вкладниками внаслідок політично-економічної кризи в країні. Загалом за 2014 р. разом із довгостроковими кредитами було НБУ надано 222 млрд. грн., з них кредити овернайт та кредити, що надані шляхом проведення тендерів склали 149890,7 млн. грн. У 2015 р. банки отримала кредитів рефінансу на суму 61412,3 млн. грн.

Середньозважені відсоткові ставки за кредитами рефінансування і кредитами на міжбанківському ринку в Україні протягом 2011-2015 рр. змінювались відповідно до показника облікової ставки та ситуації на ринку. Найнижча облікова ставка була у 2013 р. 6,5%, що вплинуло на відсоткові ставки за активними операціями НБУ та на ставки на міжбанківському ринку. Зокрема, найнижчою відсотковою ставкою у 2013 р. була середньозважена ставка за кредитами овернайт на міжбанківському ринку (4,2%).

Протягом 2014-2015 рр. НБУ надавав банкам стабілізаційні кредити, зокрема за 2014 р. банками було отримано 31181,34 млн. грн., а у 2015 р. - 11747 млн. грн. У загальній сумі кредитів рефінансування стабілізаційні кредити займали 21% у 2014-2015 рр.

У 2016-2017 рр. потреба у додаткових ресурсах у банківських установах не стоїть так гостро.

Розглянути особливості взаємовідносин НБУ із системно важливими банками. Виділено негативний вплив проблемної діяльності системно важливих банків на банківських сектор і економіку в цілому.

Результати проведених розрахунків свідчать, що системно важливим вітчизняним банкам було надано 52% усіх кредитів НБУ терміном понад 30 днів. Лідером за інтенсивністю кредитної підтримки з боку регулятора у 2014 р. був АТ «Ощадбанк», у 2015 р. – ПАТ КБ «Приватбанк».

На кінець 2015 рр. заборгованість АТ «Укресімбанк» складала 2977,827 млн. грн., що майже на 60% менше, ніж 2013 р. Станом на 31 грудня 2014 р. АТ «Укресімбанк» уклав договори репо з НБУ на суму 801,784 млн. грн. (31 грудня 2013 року: 2108,803 млн. грн.). Предметом цього договору є ОВДП справедливою вартістю 808,541 млн. грн. (31 грудня 2013 року: 2143,884 млн. грн.). Найбільша питома вага у структурі кредитів рефінансування складає кредити отримані за результатами торгів та кредити овернайт. У липні 2016 року «Укресімбанк» достроково у повному обсязі розрахувався за кредитами перед Національним банком України з кінцевою датою погашення у червні 2020 року.

Отже, зроблені висновки та запропоновані пропозиції сприятимуть удосконаленню механізму рефінансування, який забезпечить стабільний розвиток банківської системи та дасть стимул до подальшого розвитку грошового ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рефінансування як одна із форм підтримки ліквідності банків України // Глобальні та національні проблеми економіки. - Випуск 7. – 2015. – С. 772-775.
2. Центральний банк та грошово-кредитна політика: Підручник / Кол. авт.: А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с.
3. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Навч. посіб. / За ред. Косової Т.Д., Папаїки О.О. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
4. Пуховкіна М.Ф. Еволюція політики рефінансування в Україні / М.Ф. Пуховкіна // Фінанси, облік і аудит. – 2010. – № 10. – С. 146-153.
5. Міщенко С.В. Проблеми забезпечення ліквідності банків на основі використання механізмів рефінансування / С.В. Міщенко // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 75-88.
6. Банковское дело: учеб. для студентов вузов, обучающихся по экон. специальностям / Лаврушин О.И. и др.; под ред. Лаврушина О.И. 6-е изд., стереотип. – М.: КноРус, 2010. – 378 с.
7. Долан Э.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Долан Э.Дж., Кэмпбелл К.Д., Кэмпбелл Р.Дж. / пер. с англ. В. Лукашевича и др.; под общ. Ред В. Лукашевича. – М.: Туран, 1996. – 448 с.
8. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С. Стельмаха. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. – 404 с.
9. Глосарій банківської термінології [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123604&cat_id=123320

10. Салтикова Г.В. Рефінансування банків: світова практика та напрями розвитку в Україні // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – Випуск №2 (14). – С. 142-145.

11. Презентація НБУ «Інформаційний день з питань рефінансування банків» від 19.03.2015 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=15638156>

12. Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: положення НБУ від 17.09.2015 № 615 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

13. Про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України: положення НБУ від 13.07.2010 № 327 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

14. О.В. Мельниченко Механізм рефінансування банків у контурі глобальних процесів // Ефективна економіка. – 2015. - №1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3735>

15. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

16. Про затвердження Положення про екстрену підтримку Національним банком України ліквідності банків: положення НБУ від 14.12.2016 № 411 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0411500-16>

17. Про затвердження Технічного порядку проведення Національним банком України операцій з банками: положення від 30.04.2009 №260 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

18. Інформація про надані Національним банком України банкам кредити на строк більше 30 календарних днів https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=14756436&cat_id=37650

19. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу :https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65833&cat_id=44578
20. Лановий В.В. Діяльність центрального банку на відкритому ринку як інструмент грошово-кредитної політики [Текст] Спец. 08.00.08 Дисертація на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук / Лановий Володимир Володимирович // Українська академія банківської справи. – м. Суми, - 240 с.
21. Нацбанк виділив «ПриватБанку» ще 700 млн. грн. стабілізаційного кредиту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.112.ua/ekonomika/nacbank-vidiliv-privatbanku-sche-700-mln-grn-stabilizaciynogo-kreditu-214813.html>
22. НБУ і Приватбанк домовилися про нову реструктуризацію боргів по рефінансуванню? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://finbalance.com.ua/news/NBU-i-Privatbank-domovilisy-pro-novu-restrukturizatsiyu-borhiv-po-refinansuvannyu>
23. Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2016/05/18/592972/>
24. Про затвердження Положення про порядок визначення системно важливих банків: положення НБУ від 25.12.2014 р. №863 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=13264040>
25. Офіційний сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://www.aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=9973&menu=119&Itemid=113&lang=ua
26. Національний банк визначив три системно важливих банки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27652722
27. Бура В.І. Вплив системно важливих банків на банківський сектор України // Вісник ОНУ імені Мечнікова. – 2017. – Том 22. – Вип. 5(58). – С. 163-167.

28. Дії Національного банку України в період загострення світової фінансової кризи: аналітичний звіт НБУ 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=120091>

29. Держава ухвалила рішення про входження до капіталу ПАТ «ПриватБанк» (оновлено): прес-реліз НБУ від 19.12.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=41115683

30. Фінансова звітність АТ «Дельтабанк» за 2006–2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://deltabank.com.ua/about/financial_results/

31. Офіційний сайт ПАТ «Укрексімбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.eximb.com>

32. Річна консолідована звітність АТ «Укрексімбанк» за 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.eximb.com/upload/app_links/Cond_Rep_Ukr_2013.pdf

33. Річна консолідована звітність АТ «Укрексімбанк» за 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.eximb.com/upload/app_links/Cond_Rep_Ukr_2014.pdf

34. Річна консолідована звітність АТ «Укрексімбанк» за 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.eximb.com/upload/app_links/UEBconsFS2015_signed.pdf

35. Річна консолідована звітність АТ «Укрексімбанк» за 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.eximb.com/upload/app_links/UEBconsFS2016_signed.pdf

36. Проміжна фінансова звітність 9 місяців 2017 року АТ «Укрексімбанк» за 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.eximb.com/upload/app_links/HY2017-EXIM-separated-report-300917-Ukr.pdf

37. Манжос С. Рефінансування як інструмент підтримання ліквідності банківських установ України // Галицький економічний вісник - Тернопіль: ТНТУ, 2014. - Том 46. - № 3. - С.130-138.

38. Нацбанк оприлюднив список банків, яким видав кредити рефінансування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economics.unian.ua/finance/1037021-natsbank-oprilyudniv-spisok-bankiv-yakim-vidav-krediti-refinansuvannya.html>

39. Кому Нацбанк видав 115 млрд. рефінансування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/cdn/cd1/2015year/data/refin/>

40. Шульга Н. Рефінансування банків України // Вісник КНТЕУ. - №3. – 2016. – С. 78-88.

41. Єгоричева С.Б., Прасолова С.П. Аналіз ролі рефінансування в забезпеченні фінансової безпеки банківської системи України // Актуальні проблеми економіки. - №2 (188). – 2017. – С. 249-259.

42. Річна фінансова звітність неплатоспроможних банків за 2015 рік // Фонд гарантування вкладів фізичних осіб // www.fg.gov.ua.

43. Шульга Н. Рефінансування банків України // Вісник КНТЕУ.– 2016.– №3. – С. 78–88.

44. Консолідована фінансова звітність НБУ за 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=30493835>

45. Консолідована фінансова звітність НБУ за 2016 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=49064031>

46. Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика: Монографія. – Суми: УАБС НБУ, 2010. – 228 с.

47. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.oschadbank.ua/>

48. Офіційний сайт АБ «Укргазбанк» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.ukrgasbank.com>

49. Про Національний банк України: закон України від 20.05.1999 № 679-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14/page>

50. Удосконалено інструменти монетарної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article;jsessionid=E946F395737148ADAC8B587D8DDABFAC?art_id=27809139&showTitle=true

51. НБУ змінив умови надання стабілізаційних кредитів для банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economics.unian.ua/finance/1306087-nbu-zminiv-umovi-nadannya-stabilizatsiynih-kreditiv-dlya-bankiv.html>

52. Національний банк удосконалив інструмент екстреної підтримки ліквідності платоспроможних банків (ELA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=45923377&cat_id=55838

53. Дубихвіст О., Лановий О. Операції РЕПО як інструмент здійснення грошово-кредитної політики центрального банку // Вісник НБУ. – 2013. - №8. – С. 17-25.

54. Bindseil U. та Nyborg K. G. Monetary policy implementation: A European Perspective – Discussion Paper № 2007/10 / University of Zurich - Department of Banking and Finance; Centre for Economic Policy Research (CEPR); Swiss Finance Institute, 2007. – 36 p.

55. Baker B. ECB extends bank support as rates are held around the world // Central Banking – 04 Aug 2011. <http://www.centralbanking.com/central-banking/news/2099578/ecb-extends-bank-support-rates-held-world>

56. The Implementation of Monetary Policy in the Euro Area – General Documentation on Eurosystem Monetary Policy Instruments and Procedures / European Central Bank. – Frankfurt am Main, Germany. – Feb. 2011. – 142 p.

57. Bindseil U. Over- and underbidding in central bank open market operations conducted as fixed rate tender, ZEI working paper, No. B 03-2004. – 48 p.

58. Гаркуша Ю.О. Особливості механізму рефінансування банків в Україні // Електронне фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». – 2016. - №14. – С. 755-759.

59. Коптюх О.Г. Вплив рефінансування на кредитний портфель банків: теоретичні аспекти та моделювання // БІЗНЕСІНФОРМ. - 2015. - №5. – С. 190-195.

60. Гаркуша Ю.О, Бахчиванжи І.І. Рефінансування банків: вітчизняна практика // Електронне наукове фахове видання «Східна Європа: економіка, бізнес та управління» 2017. – Вип 3 (08). – С. 249-254.